

Věc: bakalářská práce – posudek vedoucího práce

Název bakalářské práce:

Studie k dějinám středověkého osídlení.

Zaniklé vesnice na Slánsku ve světle archeologických výzkumů.

Autor: Libor Houha

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích

Fakulta filozofická

Archeologický ústav FF

r. 2013

Volba tématu

Zvolené téma patří do studia dějin osídlení s užším zaměřením na topografii, historii a archeologii zaniklých středověkých vesnic.

Téma lze hodnotit jako badatelsky žádoucí a přínosné pro studium vzniku, proměn a zániku specifického typu středověkých sídlišť – vesnic, a to v historicky významném regionu středních Čech.

Metodologie

Bakalářská práce je koncepčně rozdělena do čtyř bloků, v nichž L. Houha použil téměř totožné metodologické postupy, vycházející z odborné literatury a z dobré znalosti regionální topografie. Vedle deskripční metody aplikoval v hlavní (čtvrté) části výběrově i speciální archeologické metody (povrchový průzkum, sběry, geodetická dokumentace, archeogeofyzika) za účelem terénního ověření historických zpráv a starších archeologických poznatků.

Práce je doplněna 15 přílohami, které obsahují mapy zájmového prostoru a lokalit, prospekční dokumentaci, převzaté snímky a plány a autorské fotografie vybraných ZSV.

Forma bakalářské práce

Absolventská práce obsahuje 48 stran textu (včetně seznamu literatury) a 15 obrazových příloh. Splňuje tedy požadavky na rozsah bakalářské práce. Je členěna do 8 kapitol s připojeným seznamem použitých pramenů, literatury a obrazových příloh.

Koncepce je zřejmá již z obsahového přehledu; vedle srozumitelného členění na příslušné kapitoly a podkapitoly je možno odlišit čtyři tematické bloky, vztahující se k problematice vybraného regionu (Slánsko) a tématu (ZSV).

Formální stránka bakalářské práce zahrnuje vedle rozsahu a koncepčního pojetí i pohled na nejzákladnější složky psané odborné stati. Sem patří vedle gramatiky a stylistiky také odkazový aparát a oborová terminologie.

Bohužel, hned v úvodu je nutno k jazykové stránce práce konstatovat, že zvolenou stylistiku lze považovat za nešťastnou a pro odbornou stat' (kterou má

bakalářská práce představovat) za nevhodnou. Vedle značného množství problematických a často těžko srozumitelných formulací¹ se jedná především o vyprávění (či osvětovou přednášku) často až s lidovými prvky vyjadřování, které je umocněno tím, že téměř celý text je podán v tzv. „ich“ formě² a v přítomném čase³. Tím došlo nejen k tomu, že minulé aktivity či historicky uzavřené děje jsou prezentovány jakoby probíhaly v současnosti, ale zároveň poměrně často není díky přivlastňovacímu vyjadřování v přítomném čase z textu zřejmé, zda se jedná o převzatá sdělení z literatury nebo o autorizovaná sdělení pisatele⁴.

Znalost terminologie považuji za převážně odpovídající požadované oborové specializaci⁵.

Odkazový aparát je v předložené práci metodicky a normativně správně používán. Přesto se vedle několika případů nesprávných citací⁶ v seznamu literatury vyskytuje 5 titulů, které nejsou vůbec použity v textu (platí i opačně – je v textu, není v seznamu literatury)⁷ a na mnoha místech, kde autor evidentně uvádí převzatá fakta, chybí odkaz na použitou literaturu. Kromě desítek drobných gramatických nedostatků, tj. překlepů a chybějících interpunkčních znamének, je v práci 10 hrubých pravopisných chyb.

¹ Díky značnému počtu problematických formulací odkazuji na rukopis, v němž jsem tyto označil červeně; na tomto místě uvádím jen příkladový výběr: „JZ hranicí námi definovaného území můžeme považovat potok“ (s. 6); „územím protéká pár potoků“ (s. 8 – lidová mluva); „jako možnost dělení se nabízí rozdělení.“ (s. 10); „bylo snadnější si opatřit kolonisty“ (s. 11); „poddaní na újmu lesů a pastvin rozšiřovali svá pole“ (s. 11); „jako jeden ze svědků sídliště se nám nabízí folklórní pověst“ (s. 16); „celkově celé Slánsko“ (s. 17); „z důvodu začlenění do vnitřku města samotného okrsku kostela.“ (s. 17); „jako pro příklad lze uvést“ (s. 18); „papež, který jako hlavní hlava církve“ (s. 19); „zde se nám proplétají dva kolonizační vlivy“ (s. 19); „ve 13. st. již historie ukazuje, že ...“ (s. 20); „v této době zde vyrostl trh“ (s. 21); „sepisoval s přáteli soupis“ (s. 23); „táhne se podél okolo místa“ (s. 28); „s určitou dávkou představitosti by mohlo představovat“ (s. 31); „zaniklá vesnice...je z pohledu historických pramenů velmi skoupá“ (s. 32); „proto přišel nápad“ (s. 34); logika navazujících vět ? – např. „obyvatelé nemohli odvádět svým držitelům pravidelně dostatečný plat. Během výzkumu nebyly nalezeny žádné stopy po požáru“ (s. 36); „byla zjištěna přítomnost špýcharu“ (s. 37); „v tomto případě by v úvahu stály“ (s. 41); „můžeme zde poznamenat, že je nešťastné, že se přítomnost opevněného místa nedokázala prokázat použitím geofyzikální metody“ (s. 41)

² Výběr: „z této doby je nám známo mnoho lokací“ (s. 18); „můžeme sledovat osídlení“ (s. 15); „listina se nám dochovala z r. 1228“ (s. 17); „zde se nám proplétají dva kolonizační vlivy“ (s. 19); „o dvou druzích kolonizace se dovídáme z pramenů jen náhodně“ (s. 11); „počátky výzkumu můžeme sledovat po druhé sv. válce“ (s. 23) ad.

³ Výběr: „založení obce předpokládáme do doby kol. r. 1300“ (s. 31); „stopy osídlení zde můžeme pozorovat od neolitu“ (s. 9); „v 19. a 20. st. se setkáváme se dvěma stranami“ (s. 10); „historické prameny nám předkládají jediné vodítko“ (s. 26); „zmínku o vesnici spatřujeme až v r. 1346“ (s. 29) „tyto zlomky můžeme rámcově datovat.“ (s. 34 – při tom je na konci odstavce odkaz na literaturu, ze které LH čerpal, tedy patrně nepopisuje, že by dataci provedl sám); „máme v hist. pramenech záznam“ (s. 39 – kdo? na konci odstavce totiž odkazuje na literaturu, ze které informaci převzal);

⁴ Asi nejvýraznějším příkladem je popis u vesnice Římín (s. 32-35), kde vím, že se autor prospekčně angažoval, a při tom z textu není vůbec zřejmé, co je autorsky Smrže, Volfa nebo jeho.

⁵ Vysvětlení či úpravy by si zasloužily následující výrazy (výběr): „podzemnice“ (s. 16); „vroubená“ (s. 30); „měřící pracovník“ (s. 35) ad.

⁶ Výběr: „Velc 1908“ na str. 2, 3 a dalších je v seznamu literatury patrně „Velc 1904“; v textu na s. 5 chybí u „Smetánka – Klápště 1979“ uvedení stran; strany u studií v textu nejsou uvedeny v dalších 16 případech (!!!); v textu na str. 22 je odkazována monografie Nekuda V. 1997, ale v seznamu lit. neuvedena – patrně se jedná o Nekuda, R. – Nekuda, V. 1997 ad.

⁷ Např. „Klápště 2005“ na s. 11 není v seznamu lit.

Nejen díky shora uvedeným problémům s pravopisem a odkazovým aparátém, ale i se stylistikou prakticky celého textu musím práci hodnotit jako na hraně splňující požadavky na její formální stránku. Pokud by autor s tématem pracoval dále, musí doplnit a opravit shora uvedené nedostatky v gramatice i citačním aparátu a upravit text tak, aby odpovídal psané formě odborné stati.

Obsah bakalářské práce

Předložená práce vychází ze znalosti historicko-archeologické problematiky zájmového tématu, což dokládá její první polovina o dějinách osídlení a dějinách bádání za použití odborné literatury (první tři kapitoly Slánsko, Kolonizace, Dějiny bádání ZSV, s. 6-23). Také druhá část má pod názvem „ZSV na území Slánska“ (kap. 6, s. 26-40) převážně deskripční charakter a přejímá fakta z odborné literatury.

Protože z konzultací v době přípravy práce vím, že se L. Houha podrobněji věnoval prospekčním aktivitám v regionu (vizuální průzkumy, fotodokumentace) a minimálně na dvou lokalitách (Řimín, Újezdec) inicioval podrobnější terénní dokumentaci a některé prospekční metody (zvl. archeogeofyzikální měření), nerozumím tomu, proč se tyto oborově přínosné aktivity neobjevily v práci podrobně a autorsky jednoznačně⁸. Ani k dokumentaci popisovaných lokalit – pokud je autor navštívil a prezentoval v přílohách – není v textu až na výjimky žádný odkaz (tj. odkazy na obrázky v textu zcela chybí). Kromě formálně nesprávných odkazů⁹ se dokonce v přílohách objevuje jedna a táž dokumentace dvakrát, při čemž první z nich je nelogicky předsazena před seznam příloh a označena jako samostatná podkapitola „10.1“¹⁰.

Stejně tak jako analytická část, která má v kapitole 6 převážně deskripční charakter převzatý z literatury, zůstalo za očekáváním i vyhodnocení poznatků ze zkoumaného mikroregionu, které je obecně a často s problematickými formulacemi¹¹ obsahem závěrečné kapitoly 7, nadepsané „Výsledky a závěry prospekce ZSV na území Slánska“ (s. 41-42).

I k obsahové stránce předložené práce musím konstatovat, že oproti tomu, jak jsem v průběhu jejích příprav a mnoha konzultací s L. Houhou nabyt pozitivního dojmu a věřil v bezproblémové zvládnutí tématu, je výsledek s těmito předpoklady v rozporu.

⁸ Např. popis aplikované metodiky, kdy a proč byla prováděna, podrobně kým, na jaké ploše, co bylo možno očekávat podle výsledků na jiných archeologických lokalitách, jak vypadají výstupy – plány, grafy atd.

⁹ Autor neodkazuje na „obr.“, tedy na obrázek příslušného pořadového čísla, ale na stranu v rukopisu.

¹⁰ Jedná se o objekty, zaměřené v Újezdci - tytéž plány jsou na obrázku, označeném jako podkapitola 10.1. a znovu jako obr. 13.

¹¹ Obecná konstatování o kolonizaci a stavebních technologiích na ZSV na Slánsku nejsou konkretizována (žádné statistiky, podrobnější analýzy atd.); místo emotivního vyjádření k aplikovaným prospekčním metodám („je nešťastné, že geofyzika neprokázala“, „nevýhodou nedestruktivních metod je ...že neurčí stavební suroviny“, s. 41) měly být podmínky průzkumu a výsledky měření komparovány s dalšími lokalitami (viz publikované výsledky nedestruktivních metod na nedaleké Svídně) a tím mohla být objektivní kritice – v pozitivním slova smyslu – podrobena i prospekce autorem vybraných lokalit (zda byly vybrány ty správné lokality či plochy, jaké se nabízejí další možnosti jiných prospekčních metod atd. atd.)

Závěrečné zhodnocení

S ohledem na shora uvedené hodnotím předloženou
bakalářskou práci L. Houhy známkou:
dobře

Otázky k obhajobě:

1/ Jaké další mikroregiony se zachovanými ZSV jsou v Čechách archeologicky podrobněji zkoumány a jaké metodiky byly nebo jsou v těchto regionech aplikovány ?

V Českých Budějovicích 31. 5. 2013

doc. PhDr. Rudolf Krajíc, CSc.